

Голас Радзімы

№ 14 (1636)
10 красавіка 1980 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.



УКАЗ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БССР

АБ УЗНАГОРОДЖАННІ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ» ГАНАРОВАЙ ГРАМАТАЙ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БЕЛАРУСКАЙ ССР

За актыўную работу па прапагандзе савецкага ладу жыцця і міралюбівай знешняй палітыкі ССР сярод замежных суаічыннікаў узнагародзіць газету «Голас Радзімы» Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР
І. ПАЛЯКОУ.

Секратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР
Л. ЧАГІНА.

г. Мінск.
4 красавіка 1980 года.

ПІСЬМЫ ЗБЛІЗКУ

«Голас Радзімы» чытаюць не толькі нашы суайчыннікі за мяжой—газета даволі папулярная ў гарадах і вёсках Савецкай Беларусі. А раз людзі чытаюць яе, то і пішуць нам у рэдакцыю пра тое, з чым сустракаюцца ў жыцці, што іх захапляе, хвалюе. Такая традыцыя савецкай прэсы: рабіць газету пры актыўным удзеле саміх чытачоў. Вось мы і падумалі ў рэдакцыі, што пісьмы, якія прыходзяць не з-за мяжы, а зблізку, ад грамадзян нашай рэспублікі, — яшчэ адна крыніца інфармацыі аб савецкай рэчаіснасці. І вырашылі рэгулярна друкаваць іх. Спадзяёмся, што нашы суайчыннікі, якія жывуць за мяжой, змогуць з гэтых публікацый яшчэ больш даведацца пра сваю Бацькаўшчыну.

Так што адкрываем сёння новую рубрыку—«ПІСЬМЫ ЗБЛІЗКУ».

НАВІНЫ АДНОЙ СЯМ'І

У саўгасе імя Калініна Краснапольскага раёна я цікавіўся зменамі, якія адбыліся ў жыцці вясцоўцаў за апошні час. Кіраўнікі гаспадаркі прыводзілі цікавыя лічбы, якія сведчаць аб паспяховым развіцці вытворчасці, гаварылі, колькі новай тэхнікі атрымаў саўгас, наколькі ўзрасла механізацыя работ у паляводстве, жывёлагадоўлі, птушкагадоўлі. А калі зайшла размова аб людзях, мне падабалі: «Пра сям'ю Яўгена Жлобы напішыце».

Яўгена Ягоравіча дома не было. Як і ўсе саўгасныя механізатары, ён займаўся вывазкай угнаенняў пад будучы ўраджай. Сустрэліся мы з ім вечарам у яго дома. Калі я сказаў, якое пытанне мяне цікавіць, Яўген Ягоравіч ахвотна адгукнуўся:

— А ўвогуле яно так — зменшават. Вунь сельскі Дом культуры пабудавалі — любя зайці! Многія вясцоўцы ў новыя дамы ўсяліліся. І на саўгасныя сродкі жыллё будуюцца, і на ўласныя зберажэнні...

Потым Яўген Ягоравіч раскажаў пра сябе і сваю сям'ю.

Даўно ўжо ўзначальвае ён звяно комплекснай механізацыі па выростанню бульбы, стаў у раёне ініцыятарам укаранення звенявой сістэмы ў бульбаводстве. 250, 270, 300 цэнтнераў бульбы з гектара атрымлівае. За вялікі ўклад у павелічэнне

вытворчасці сельскагаспадарчай прадукцыі ў 1977 годзе Яўгену Жлобе была прысуджаная Дзяржаўная прэмія БССР, а ў наступны год ён быў удастоены звання Героя Сацыялістычнай Працы. Мінуты год прынёс новую радасць: Яўгена Жлобу выбралі дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР.

Што датычыць ураджайнасці, то летася яна таксама была вышэйшая, чым ва ўсе папярэднія гады — 376 цэнтнераў клубняў з гектара на ўсёй плошчы ў 70 гектараў. Убіраў ён бульбу не толькі ў сваім саўгасе, а і дапамагаў механізатарам суседняга калгаса імя Леніна.

— Што новае адбылося за гэты час у маёй сям'і? — перапытае Яўген Ягоравіч. — Вось дачка Аня толькі што прыслала пісьмо з Магілёва. Яна вучыцца там у тэхналагічным інстытуце, на другім курсе. Сын Пётр летася скончыў дзесяцігодку, у міжшкольным вучэбна-вытворчым камбінаце на трактарыста вывучыўся. Цяпер працуе ў маім звяне. А яшчэ ж забыў пахваліцца: вунь той «Масквіч», што стаіць пад вонкамі, — гэта падарунак. На Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі ўручылі...

Простая сялянская сям'я, сям'я механізатара. Лёс яе — тыповы для савецкай рэчаіснасці.

С. СЯМЕНАУ.

КАЛЕКЦЫЯ КРАЯЗНАЎЦЫ

Былы навуковы супрацоўнік Магілёўскага абласнога гісторыка-краязнаўчага музея, цяпер пенсіянер Еранім Філіповіч сабраў цікавую калекцыю аб гісторыі роднага горада. Больш чым за дваццаць гадоў ім складзена амаль чатыры тысячы тэматычных карткаў, сабрана звыш 400 фотоплёнак, маляўніча аформлена некалькі альбомаў. Гэтыя матэрыялы адлюстроўваюць гісторыю горада, пачынаючы ад 1267 года — часу яго заснавання.

Немалую каштоўнасць маюць ілюстрацыі, на якіх паказаны заснавальнік замка Леў Данилавіч князь Галіцкі (план гэтага замка складзены самім краязнаўцам па архіўных матэрыялах), падзеі Айчынай вайны 1812 года, будынікі дэрэвалюцыйнага часу. Багатая дакументальная хроніка, прысвечаная падзеям 1917 года. Вось што запісана аб Рэвалюцыйнай Стаўцы:

«Раніцай дваццатага лістапада на станцыю Магілёў прыбыў першы эшалон балтыйскіх маракоў на чале з бальшавіком-мічманам С. Паўлавым. Матросы занялі рэакцыйную стаўку, арыштавалі Духоніна і іншых чыноў штаба. Неўзабаве падышлі новыя эшалоны. Зводны атрад рэвалюцыйных войск са сцягамі накіраваўся па Дняпроўскаму праспекту (цяпер Першамайская вуліца) да стаўкі. З ружжамі цераз плячо паволі ішлі па гораду матросы. На Губернатарскай плошчы (цяпер Савецкая плошча) іх сустрэлі ганаровая варта і хор трубачоў георгіеўскага батальёна. Адбыўся грандыёзны мітынг. На пасадку Вярхоўнага галоўнакамандуючага Рэвалюцыйнай Стаўкі стаў бальшавік М. Крыленка (адна з вуліц горада названа яго імем). Перамога Савецкай улады ў Магілёве паскорыла перамогу Каст-



рычніцкай рэвалюцыі паўсямесна ў губерні».

Выдатны краязнаўца герадае свае веды і багаты вопыт сваім калегам, дапамагае ім у стварэнні музеяў, краязнаўчых пакояў і куткоў.

Цяпер Е. Філіповіч працуе над працягам дакументальнай хронікі горада аж да нашых дзён. Нястомнаму краязнаўцу ёсць што раскажаць. За гады Савецкай улады Магілёў стаў індустрыяльным горадам, прадукцыя якога адпраўляецца ва ўсе рэспублікі Савецкага Саюза і многія замежныя краіны. У вышэйшых і сярэдніх навуковых установах горада рыхтуюцца кадры настаўнікаў, інжынераў розных профіляў, эканамістаў, бібліятэчных работнікаў, тэхнолагаў, медыцынскіх работнікаў, тэхнікаў-будуўнікаў, культпрасветработнікаў і іншых спецыялістаў. У горадзе ёсць цудоўны Палац піанераў і школьнікаў, выдатныя агульнадукацыйныя, музычныя і спартыўныя школы, сады-яслі, кінатэатры, Палацы і Дамы культуры, стадыёны, парк — створаны ўсе ўмовы для шчаслівага і радаснага дзяцінства.

І. ПРОНІНА.

СТАНУЦЬ СПЕЦЫЯЛІСТАМІ

Калгасы і саўгасы Бярэзінскага раёна пастаянна клапацяцца пра падрыхтоўку кадраў спецыялістаў. Яны пасылаюць на вучобу ў розныя ўстановы сваіх лепшых маладых рабочых і калгаснікаў, якім выплачваюць стыпендыі. Цяпер за кошт гаспадарак у вышэйшых і сярэдніх спецыяльных сельскагаспадарчых навуковых установах займаецца 146 чалавек.

Цікава, што дваццаць чатыры — вучацца ў саўгасе «Бярэзінскі». Сяргей Тарасенка заканчвае Віцебскі

ветэрынарны інстытут, Міхаіл Яроцкі — на чацвёртым курсе агранамічнага факультэта Беларускай сельскагаспадарчай акадэміі, Васіль Кавалёнак — у Мар'інагорскім саўгасе-тэхнікуме. Ёсць пасланцы саўгаса ў Беларускам інстытуце механізацыі сельскай гаспадаркі і ў іншых ВНУ, дзе яны набываюць спецыяльнасці аграномаў, інжынераў, эканамістаў, зааінжынераў, механікаў, бухгалтараў.

П. НЕСЦЯРОВІЧ.

КАМАНДЗІРОўКА ПА ПРОСЬБЕ СУАЙЧЫННІКА У АРГЕНЦІНЕ

ВЯСНА

Ў ВЯЛІКАЙ

КРАКОТЦЫ

Стаяў на зыходзе сакавік, а ў паялях было белым-бела. Снег ляжаў цяжкімі сум'этамі ля прадарожных прысад, у ярах і канавах. Нідзе ні праталіны, ні прагаліны. І дарога са Слоніма ў Вялікую Кракотку была так укатана ды яшчэ за ноч добра падмёрзлая, што ехалі мы па ёй, як па асфальце.

— Запазніласяся сёлета вясна, ой моцна запазніласяся! Гэта ж у іншы год паводка ўжо ва ўсю шугае, зямля адаграваецца, а сёлета яшчэ і не краналася.

Гаварылі так людзі, але ў голасе не чулася безнадзейнасці. Проста — лёгкі сум па запозненаму цяплу, калі кожны разумее: прырода возьме сваё. Яшчэ дзень-два, і зашуміць, загудзе на ўсю моц веснавая плынь. І тады ўздыхне свабодна зямля, абудзіцца ўсё жывое на ёй. Урэшце, не такая вялікая беда, калі крыху запазняяцца прыход новай пары года. Горш, калі спазняецца часам да чалавека добрая вестка...

Любіў вёсны Сцяпан Філітовіч, асабліва тую пару, калі паяўляліся з-пад снегу чорныя праталіны зямлі і ў душы селяніна ажывалі надзеі на лепшую будучыню. Але чалавеку бралася пад сорок, а доля мінала яго сям'ю. Сваё палоска пясчанай зямлі і спрадвечныя прылады працы: плуг, кася, цэп — не маглі пазбавіць ад галечы. І тады ўхапіўся чалавек за апошнюю надзею — пакінуць родныя куткі, ехаць ў далёкую Паўднёвую Амерыку. Не дзеля сябе — дзеля дзяцей: хацелася ім шчасця. Трое іх было ў Сцяпана Філітовіча, усе дзяўчынкі: Вера, Таня, Тася. Апошні развіталыны позірк на родную вёску... Меншая, седзячы ў бацькі на руках, выцірала яму ручкай слёзы і з дзіцячай безразважнасцю, не разумеючы ні таго, на што наважыўся бацька, ні свайго далейшага лёсу, пыталася: «Чаго, тата, плачаш?»

Здавалася б, і шкадаваць не было чаго, а цяжкі боль скалануў душу. А між іншым заставалася толькі два гады да вераснёўскага паходу Чырвонай Арміі, калі ў Вялікай Кракотцы жыццё пайшло іншым парадкам...

Цяпер Сцяпан Філітовіч жыве ў Аргенціне. Спаткалі яго нягоды, былі і ўдачы, і не скажаш, каб чалавеку зусім не шанцавала. Пагадаваў дзяцей, мае свай дом, «топча», як ён кажа, дзевяты дзесятак.

Два разы пабываў на Радзіме і сам бачыў, як жывуць цяпер яго землякі, аднаўскоўцы. І ўсё-такі сум па родным не пакідае чалавека, хоцача зноў даведацца: а як там дома — у Вялікай Кракотцы, у Слоніме?

Ёсць у яго пісьме, дасланым у нашу рэдакцыю, такія радкі: «Буду тысячу разоў вам удзячны, калі вы напішаце пра маю вёску, калгас... Некалі на чацвёртай вярсе ад Слоніма быў закладзены падмурак камвольнай фабрыкі на 3000 рабочых месц. Ці пабудавана гэта фабрыка? Ці выходзіць раённая газета?»

Так, паважаны Сцяпан Антонавіч, фабрыка даўно пабудавана і стала адным з буйнейшых прадпрыемстваў горада. Непадалёку ад яе, у канцы былой Ружанскай вуліцы, вырае новы жылы мікрараён. Выходзіць і раённая газета «За перамогу камунізму». Дарэчы, калі я адрасаваў ваша пытанне яе рэдактару, знаёмаму вам Фёдару Ганчару, ён крыху сумеўся:

— А што з намі магло здарыцца?

— Ды ці мала што, Фёдар Максімавіч! Скажам, газета магла пацяраць фінансаванае банкруцтва. Або страціць падпісчыкаў. Або не спадабацца чым-небудзь мясцовым уладам...

— Ах вунь вы пра што! — усклік-

нуў рэдактар, зразумеўшы што гутарка ідзе пра буржуазныя норавы. — Напішыце: у нас так не бывае.

І ён раскажаў, што раённая газета выдаецца на беларускай мове тыражом больш за 12 тысяч экзэмпляраў, што пішуць у яе і друкуюцца сотні няштатных карэспандэнтаў з рабочых, калгаснікаў і інтэлігенцыі і, дарэчы, атрымліваюць за гэта ганарар, а мясцовыя ўлады ўсім, чым могуць, дапамагаюць рэдакцыі. Мінутай восенню, у верасні, газета адзначыла, як святая, 40-годдзе выхаду першага нумару.

Высветліўшы такім чынам пытанні, якія датычыліся Слоніма, едзем на рэдакцыйнай машыне ў Вялікую Кракотку. Наш шлях ляжыць праз Сялявічы, Вяцявічы, Рудаўку. У Сялявічах цэнтр сельсавета і калгаса імя Дзяржынскага. Кідаюцца ў вочы новыя будынікі. У адміністрацыйным размясціліся праўленне калгаса і выканком сельскага Савета, а побач — гандлёвы цэнтр, дзе ёсць прамтаварны, прадуктовы і гаспадарчы магазіны, кафэ і пункт прыёму заказаў на бытавыя паслугі. Далей — дзіцячы сад-яслі на 50 месц і некалькі жылых дамоў. Бачны новыя будоўлі.

Мяркуючы па таму, што вы, Сцяпан Антонавіч, апошні раз прыязджалі на Радзіму восем гадоў назад, то, вядома, нічога гэтага не бачылі. Напэўна, не ведаеце таксама, што на тэрыторыі Сялявіцкага сельсавета не так даўно пабудаваны драбляна-сартвальны завод, і многія вашы землякі, жывучы па-ранейшаму ў сваіх вёсках, сталі рабочымі. На заводзе працуе 120 чалавек. Ад станцыі Азярніца да яго пракладзены чыгуначныя рэйкі, па якіх ідзе на калгасныя будоўлі рэспублікі гравій, шчэбень, пясок. Запасы сыравіны тут, кажучы, вялізныя, хопіць на дзесяткі гадоў.

Ёсць цікавыя навіны і ў вашай роднай вёсцы. Каля дарогі з боку Рудаўкі, на ўскраіну сасновага лесу, пабудавалі новы клуб. Сюды перасяліліся сельская бібліятэка, паштовае аддзяленне. Месца прыгожае, утульнае, на схіле пагорка, адгэтуль добра бачна вёска. І клуб відаць здалёк, па вечарах запрашальна свеціцца яго вокны. Будаваў клуб калгас, затраціў немалыя сродкі, затое ёсць дзе вясцоўцам сабрацца разам, адпачыць. Прыязджалі ў Вялікую Кракотку артысты з Гродна і Слоніма.

Стары будынак бібліятэкі хоць не вельмі прыбаўны, але яго захаваў. Збіраюцца адкрыць у ім этнаграфічны музей: сабраць даўнейшыя рэчы, прылады сялянскай працы і побыту і расставіць усё так, як было ў старой сялянскай хаце. Бо маладое пакаленне ўжо не ўяўляе, як жылі іх бацькі, дзяды, як нялёгка — у жорсткай барацьбе, у нягодах — нараджаўся сённяшні дзень. Экспанаты для музея збіраюць настаўнікі і вучні, а кіруе ўсёй гэтай справай дырэктар школы Анатоль Жыткевіч.

Мабыць, больш за ўсё ў вёсцы механізатараў, шафёраў, некаторыя з іх працуюць па дваццаць, трыццаць гадоў. Іх паважаюць, працу іх цэняць. А цяпер прыбаўлілася і жывёлагадоўцаў, бо надаўна, мінулай восенню, паміж Вялікай Кракоткай і Рудаўкай пабудаваны механізаваны жывёлагадоўчы комплекс на 800 кароў. Гэта даволі буйное прадпрыемства. Калі трымаць столькі жывёлы, то трэба мець нямала корму. Яго дае зямля — тая ж, што была і раней, толькі лепш дагледжаная, і новая, асвоена ў пойме Зялёвнянкі, былое балота. У пояс растуць тут сакавітыя травы, калгаснікі накошваюць шмат сена, робяць з падвяленай травы сенаж.

Вясна ў хлебарабаў заўсёды была і будзе часам падзей. У Вялікай Кракотцы, якая разам з Рудаўкай утварае адзін вытворчы ўчастак, да веснавай слябы падрыхтавалі тэхніку, насенне, назапасілі ў буртах шмат арганічных угнаенняў. Мне раскавалі, што толькі трактароў выйдзе ў поле, будзе занята на транспартных работах 27. І павядуць іх вопытныя спецыялісты.

Пасля свайго першага паездкі на Радзіму Сцяпан Філітовіч пісаў нам: «Знешнія абрысы маёй вёскі амаль не змяніліся — яна як стаяла, так і стаіць на тым жа самым месцы. Але жыццё ў ёй цяпер зусім іншае». Дададзім: з кожным годам, з прыходам кожнай новай вясны вёска Вялікай Кракотка ўсе болей аддаляецца ад свайго нярадаснага мінуўшчыны, і новыя пакаленні яе жыхароў ладзяць жыццё, вяртае чалавека.

Мікола ВАСІЛЕЎСКІ.

ГАЗЕТА Ў НАШЫМ ЖЫЦЦІ

ДУМКИ, МЕРКАВАННІ, ПАЖАДАННІ ЧЫТАЧОЎ

У пачатку года рэдакцыя звярнулася да падпісчыкаў з просьбай адказаць на пытанні анкеты, прысвечанай 25-годдзю з дня выхаду ў свет першага нумара «Голасу Радзімы». Мы ўдзячны ўсім тым, хто ўжо адгукнуўся на нашу просьбу, і спадзяёмся, што і вы, пажананы чытач, прачытаўшы гэтыя першыя адказы на анкету, захочаце выказаць свае меркаванні і заўвагі аб нашай газеце.

Дакладна не помню, з якога часу чытаю «Голас Радзімы», але вельмі даўно, магчыма, з першага нумара. Мне падабаецца, што ў газеце многа пішуць аб новых дасягненнях краіны. Асабліва радуе, што іншы раз з'яўляюцца фатаграфіі маіх родных, з дзяцінства знаёмых месц. Усё гэта дапамагае аднавіць сучаснае аблічча любімай Беларусі.

Люблю чытаць артыкулы пра тых, хто наведвае Радзіму, пра іх сустрэчы з роднымі, іх уражанні аб краіне. Але больш за ўсё мяне цікавяць міжнародныя праблемы. Я, як і большасць людзей на зямлі, хачу, каб быў мір ва ўсім свеце. У сувязі з гэтым хачу выказаць пажаданне, каб сёлетая газета як мага падрабязней асвятляла Алімпійскія гульні. Бо спорт дапамагае розным народам лепш разумець адзін аднаго, а значыць, з'яўляецца адным са шляхоў умацавання міру.

Рыгор АПЛЕВІЧ.

Канада.

Шчыра віншую ўсіх супрацоўнікаў рэдакцыі з 25-годдзем газеты «Голас Радзімы» і ад душы дзякую за ўсё, што вы робіце для суайчыннікаў за мяжой.

Хачу, каб і ў будучым газета асвятляла нам шлях, дапамагала лепш пазнаць нашу любімую Радзіму, больш ясна разбірацца ў многіх міжнародных праблемах, якія ў наш час момант асабліва раздуваюцца на Захадзе.

Вядома, лепш раз убачыць, чым сто разоў пачуць або прачытаць. Але ўсё ж, калі б я і не наведвала Беларусь ужо некалькі разоў, то ўсё роўна, чытаючы газету, магла б узяць яе дасягненні, будаўніцтва, жыццё народа, сучасную культуру, поспехі ў сельскай гаспадарцы і г. д. У «Голасе Радзімы» кожны можа знайсці патрэбную інфармацыю, артыкулы на любы густ.

Мяне асабліва цікавіць усё, звязанае з маёй Радзімай, асабліва з родным горадам Магілёвам і Магілёўскай вобласцю. Хацелася б, каб у будучым, хоць бы зрэдку, друкаваліся новыя, самыя папулярныя песні з нотамі, а то мы за рубяжом адстаём у гэтых адносінах. Калі б была такая магчымасць, то было б цікава, каб газета змяшчала з працягам апавяданняў беларускіх пісьменнікаў, такіх як «Шлюбная ноч», «Гандлярка і паэт» Івана Шлямякіна. Я хачу іх прачытаць, але гэтых кніжак у мяне няма. «Голас Радзімы» ўжо пісаў аб калгасе «Рассвет» імя Арлоўскага, але я ўпэўнена: землякам за мяжой будзе цікава яшчэ раз прачытаць аб гэтай выдатнай гаспадарцы, аб змяненнях, якія адбыліся там за апошні час. Мне было б вельмі цікава прачытаць аб горадзе Рызе і аб слаўным рыжскім бальзаме.

Кожны раз, наведваючы сваіх родных у Беларусі, я сустракалася з супрацоўнікамі газеты. Яны заўсёды цікавіліся думкамі і пажаданнямі чытачоў, уважліва адносіліся да ўсіх просьбаў. Хачу пажадаць, каб новыя творчыя поспехі газеты і ў далейшым дапамагалі суайчыннікам мацаваць сувязі з Радзімай.

Марыя ГАРОХ.

Бельгія.

На вялікі жаль, атрымліваю «Голас Радзімы» ўсяго толькі два гады. Але, як гаворыцца, лепш пазней, чым ніколі. У маіх сувязях з Радзімай газета адыгрывае вялікую ролю. Дзякуючы ёй, я стаў мацней любіць не толькі славян, але і народы ўсіх іншых рэспублік Краіны Саветаў, усіх прагрэсіўных людзей на нашай планеце.

Матэрыялы газеты таксама дапамагаюць мне ўявіць аблічча сучаснай Беларусі, яе прыгажосць, яе герояў. Мне падабаецца, што рэдакцыя газеты стараецца, каб кожны артыкул, кожны здымак былі даходлівымі і зразумелымі чытачам. Гэта дапамагае нам, хто жыве за мяжой, лепш разумець палітыку Радзімы і самім больш актыўна змагацца за мір і разрадку, супраць ворагаў прагрэсу.

Больш за ўсё мяне цікавяць міжнародныя праблемы, таму ў наступных нумарах «Голасу Радзімы» хацелася б прачытаць аб Кубе, аб барацьбе народаў Лацінскай Амерыкі і Афрыкі супраць імперыялізму. Таксама люблю чытаць усё, што датычыць былой Заходняй Беларусі, аб слаўнай беларускай моладзі, якая працуе на БАМЕ, на грандыёзных будоўлях краіны.

Юрый РАСАДЗІНСКІ.

Аўстралія.

Чытачом «Голасу Радзімы» я з'яўляюся з 1956 года. У маім жыцці газета адыгрывае вельмі вялікую ролю. Яна дапамагае знаёміцца з сучаснай Беларуссю, нагадвае аб тым, як я жыла ў маладосці.

У апошні час у сувязі з абвастрэннем міжнароднага становішча мяне асабліва непакое

яць праблемы адносінаў паміж краінамі. Хацелася б больш чытаць аб гэтым. Цікава было б больш даведацца аб падрыхтоўцы і правядзенні Алімпійскіх гульняў, аб дасягненнях спартсменаў.

Марыя БУЖ'Е.

Францыя.

Перш за ўсё дзякую за дасланне мне вайшай цікавай газеты. Мы шмат даведваемся з яе аб нашай Беларусі, чаго тут на чужыне мы не знаходзім.

Мая Бацькаўшчына — гэта Гродзенская губерня ў ваколіцах Астрыны. І хацелася прачытаць аб геаграфіі Гродзеншчыны, аб самім горадзе Астрыне. Мой сусед расказаў мне, што на Гродзеншчыне нарадзіўся вялікі філолаг Беларусі Яўхім Карскі. Добра было б, каб хто-небудзь напісаў аб ім і яго даследаваннях такую кніжачку, як напісаў В. Шалькевіч аб Скарыне «Скарына і наш час». Пажадана, каб у газеце было больш артыкулаў краязнаўчых, турыстычных, аб архітэктуры беларускіх гарадоў, аб гісторыі нашай Беларусі.

Хачу падзякаваць за кніжачку аб Ф. Скарыне і «Люблю» аб паэзіі К. Буйло.

С. М.

ЗША.

Мы сталі чытачамі газеты «За возвращение на Родину» амаль з першага нумара. Крыху пазней пры садзейнічання нябожчыка Рыгора Раманавіча Акулевіча мы сталі атрымліваць «За вяртанне на Радзіму». З тых даўніх часоў ужо 25 гадоў мы чытаем тую ж газету, хоць яе назва змянялася.

На ўсе пытанні, пастаўленыя рэдакцыяй, адказваць аб'ектыўна цяжка, таму што тое, што для адных чытачоў добра, для другіх, магчыма, дрэнна. А між тым і без рэкамендацый чытачоў рэдакцыя працуе цудоўна, за што мы вельмі ўдзячны.

Якую ролю ў нашых сувязях з Радзімай адыгрывае газета? Адкаж вельмі проста і ў той жа час вельмі складаны, калі добра ўдумацца. Для нас ён складаецца ўсяго толькі з чатырох літар, аднаго слова, якое чалавек вымаўляе самым першым у жыцці, — мама. Іменна мама, якая шчодро любіць сваіх дзяцей.

Калі б не газеты нашай роднай Радзімы-маці, усе эмігранты, а асабліва нашага ўзросту, былі б паўслепымі, паўглухімі інвалідамі. Дзякуй вам, браты!

Адзінае пажаданне, якое мы хочам выказаць рэдакцыі, — каб у матэрыялах, дзе расказваецца аб новых калгасах, саўгасах, пасёлках гарадскога тыпу з усімі сучаснымі зручнасцямі, успаміналася, а то і паказвалася на ілюстрацыях, якімі былі старыя аднаасобныя гаспадаркі ў Беларусі да Савецкай улады і да ўз'яднання заходняй часткі з усходняй. Парэўнанне будзе больш уражлівым. А то ж той-сёй тут забыў, з чаго пачынала наша краіна, таму і не можа па-сапраўднаму ацаніць яе поспехаў.

Надзея і Рыгор МАРТЫНЮКІ.

Канада.



Стаяць бярозы белыя...

ЗЯМЛЯ расонская... Партызанская зямля, якая вяла непрыміруму барацьбу за волю. У паэме Міколы Нагнібеды «Матуля з Расон» на вобразе Дар'і Пятроўны Машэравай яскрава ўзнаўляецца лёс жанок, якія сталі на барацьбу з ненавісным ворагам побач са сваімі мужамі, сынамі. Ім было на многа цяжэй, чым мужчынам, весці паядынак з чорнымі сіламі вайны. У многіх мацяроў, якія цудам уцалелі ў тым смяротным змаганні, да сённяшняга дня яшчэ ныюць незагойныя раны, боль вайны

немцы. Схапілі толькі Ганну Іванаўну і трое яе дзяцей. Паказаў бы хто-небудзь пальцам, што яна камсамолька, жонка камуніста, і Ганне Іванаўне з дзецьмі не мінавалі шыбеніцы. Ды здрадніцаў не знайшліся.

А Ганна Іванаўна расказвае далей:

— У партызанскім атрадзе я была сувязной. Хадзіла на заданні, збірала з дзецьмі зброю... У студзені 1944 года пайшла на наш край карная экспедыцыя. Карнікі ваявалі быццам з партызанамі, ды, адступаючы, знішчалі ўсё жывое. Было спалена і маё

ХТО ПАДКАЖА АДРАС ЗГУБЛЕНАЙ ДАЧУШКІ?

РАСОНСКАЯ МАТУЛЯ

не затухае ў матчыных сэрцах...

— Да вайны разам з мужам Паўлам, дзецьмі Алай, Генам і Шурам жылі мы ў вёсцы Старасекаў Двор ля Сакалішча. А перад самай вайной мужа прызначылі зампалітам у Клясціцкую рамонтна-тэхнічную станцыю. Там і пакінулі яго, як камуніста, для падпольнай работы. Ён толькі паспеў адправіць у тыл усю тэхніку, як нам прыйшлося шукаць схой: набліжаліся акупанты. У вёсцы Маркава, у маіх бацькоў, жылі, пакуль не прыйшлі з вобшыскам немцы...

На той раз ад фашыстаў ратаваліся тым, што казалі, быццам у бацькі — сухоты. І сапраўды, Павел Аляксандравіч, пакуль жыў у зямлянцы, аброс густой шчэцю, выглядаў састарэлым, нямоглым. Другога вобшыска не чакалі — вярнуліся ў Старасекаў Двор.

Вясной 1942 года, калі на Расоншчыне пачаў набіраць моцы партызанскі рух, заглянуў да іх Яфрэм Васілевіч, які напярэдадні вайны быў старшынёй Расонскага райвыканкома. Наведвалі сям'ю актывіста падпольшчыкі Радзівон Ахоцін, будучы партызанскі камандзір, Пётр Машэраў, будучы камісар партызанскай брыгады.

Не драмаў і вораг. Летам напаў на след падполля. Партызанскі сувязны Сяляўскі паспеў, на шчасце, папярэдзіць сям'ю Дземяншчонкаў. Павел Аляксандравіч з пляменнікам Канстанцінам Осіпавым паспелі дабежчы да лесу, калі ў вёску наехалі

роднае Маркава. Я з мужам была на заданні. А вярнулася, то й на нагах устаецца не здолела: спалілі маю бабулю і цёцю з дзецьмі. А пры аблаве ў лесе забралі ўсіх траіх маіх дзяцей разам з бацькам Іванам Міхайлавічам. Маці маю, Фядосю Данілаўну, карнікі расстралялі на месцы...

У тым жа 1944 годзе Ганну Іванаўну кантузіла, і з асвейскага аэрадрома яна трапіла за лінію фронту ў шпіталь. Пасля вайны разам з мужам пачала шукаць сваіх дзяцей. Даведалася ў Латвіі, што іх мучылі ў канцлагеры: бралі кроў, праводзілі доследы... Слабейшых — спальвалі. Так загінулі сыны Гена і Шура. А пра Алу нічога пэўнага не расказаў.

Потым, як гэта часта бывае ў пошуках, аднаму субясідніку паказалася знаёмым прозвішча Дземяншчонкаў. Той апытаў сваіх родзічаў, а родзічы — сведкаў... І вось бацькі нарэшце даведаліся, што адзінае ацалелае іх дзіця ўзяў з канцлагера нехта Карл Озальні і ўдачарыў яе. Спачатку ён вывез Алу ў Германію, потым — у ЗША.

Паўла Аляксандравіча не стала ў 1953 годзе. Ганна Іванаўна вяла свой пошук адна. І ў 1960 годзе ёй пашанцавала: выканаўчы камітэт Саюза таварыстваў Чырвонага Крыжа і Чырвонага Паўмесяца адказаў: «Ставім Вам да ведама, што Амерыканскі Чырвоны Крыж паведаміў нам наступныя звесткі пра Дземяншчонак А. П., якую Вы шукаеце. Яе адрас: місіс Вільям Лоўлар, 35-30, 63-я

ФЁДАР ЛЕВАНЮК ВЯРНУЎСЯ НА ЗЯМЛЮ БАЦЬКОЎ

НЕ ПЕРАСТАЮ РАДАВАЦЦА

— Вось глядзі, Ларыса, гэта Паўднёвая Амерыка. А вось тут Уругвай.

— Такі маленькі? — здзівілася дзяўчына.

— Так, вось гэтак невялічкае зярнятка і ёсць Уругвай. Пяцьдзесят гадоў назад я праехаў усю Еўропу, некалькі мораў і Атлантычны акіяны, каб дабрацца сюды з нашага Кобрына.

Паволі водзячы па карце пальцам спрацаванай рукі, сібы дзядуля працягваў:

— Побач Аргенціна, Бразілія, Парагвай. І ўсюды ёсць нашы беларусы. Не аднаму мне выпаў такі лёс. Многім давялося ўцякаць з панскай Польшчы...

Такі дзялоў я пачуў, увайшоўшы ў непрыкметны дамок на цхай вуліцы Брэста. На жаль, маё з'яўленне спыніла гэты своеасаблівы ўрок геа-

графіі і гісторыі — урок жыцця.

Пазнаёміліся.

Фёдар Леванюк усяго тры месяцы назад вярнуўся ў Беларусь. Вярнуўся назаўсёды.

— Дык вы з «Голасу Радзімы»? — шчыра ўзрадаваўся ён. — Калі я прыязджаў сюды ў 1965 годзе, вашы супрацоўнікі мне вельмі дапамаглі. Добра сустрэлі, паказалі нашу сталіцу Мінск, паклапаціліся, каб я хутчэй дабраўся да Брэста і змог убачыць сваякоў. З тых часоў я пастаянна чытаю вашу газету. І павінен сказаць, што далёка за граніцай яна аказвае нам, беларусам, вельмі моцную маральную падтрымку. Мы чыталі газету, знаходзілі нешта аб родных месцах, аб тым, што там цяпер адбываецца, потым разам абмяркоўвалі розныя артыкулы.

стрыт, Вудсайд, Лонг Ай-ланд, Нью-Йорк, ЗША».

[Mrs. William Lawlor, 35—30, 63rd Street, Woodside, Long Island, New York, USA.]

Яе незабыўная Алачка стала місіс Вільям Лоўлар. Але гэта не зменшыла радасці Ганны Іванаўны. Яна чытала і перачытвала перакладзеныя з англійскай мовы радкі да-чучкі:

«Мая дарагая мамачка! Я атрымала твой мілы ліст і была вельмі рада даведацца, што вы ўсе здаровыя. Некалькі дзён таму, 12 мая, у нас тут у Амерыцы адзначалі Дзень маці, калі ўсе сыны і дочки выказвалі павагу да сваіх матуль. Мне было вельмі цяжка, таму што я не змогла быць з табой...»

Доўга дачка і маці вялі перапіску, дамаўляліся аб сустрачцы...

— І вось ужо 6 гадоў, як я не маю ніякіх вестак ад яе. Не ведаю, як быць мне са сваім горам? Бо нельга ж пасля ўсіх маіх доўгіх пошукі, пасля радасных вестак — зноў усё беспаваротна згубіць...

Ганна Іванаўна жыве зараз у старажытным горадзе Віцебску, дзе атрымала добрую кватэру ў самым сучасным мікрараёне, на праспекце Будаўнікоў. Дакладны адрас такі: дом 18, корпус 1, кватэра 121. Мо за апошнія гады змяніўся адрас і місіс Вільям Лоўлар, і па гэтай прычыне дачка і маці не могуць ліставацца? То хто б дапамог перадаць ёй адрас мацярынскай любові? Двум не такім ужо далёкім кантынентам не пашкодзіць, калі яны зноў злучацца таноўсенькай ніткай сувязі між матчыным і доччыным сэрцамі. А калі хто засумняваецца ў гэтым, давольце напамінь, што пры такой нагодзе думала змялячка Алы, даўня крывічанка:

Няма лепшай ягодачкі, як у лесе бруснічанкі, Няма лепшай гасціначкі, як у роднай матулічкі. Як матулічка памрэць — дзе гасціначку мець? Зарастуць усе сцежачкі, зарастуць дарожачкі... А чым жа я церабіць буду? Ды ці ранній расою, ды ці позній слязою?..

Гэтую песню пачуў я зімой на Віцебшчыне, там, дзе ў белай бяссонніцы разгледзя Бацькаўшчына Алы. І мне здаецца, што такія балючыя словы не могуць не дайці аж да самага прадоння душы, дзе ў кожнага, нават самага ачужэлага чалавека патаемна смуткуе матчына мова.

Сяргей ПАНІЗНІК, паэт.

ПАМЯГАЮ выразна, да дробязей свой апошні візіт да Рыгора Раманавіча Шырмы, ужо цяжка хворага, але нягледзячы на гэта поўнага аптымізму і памкненняў наперад у той час, калі ён паправіцца, цвёрда стане на ногі і абавязкова зоймецца справамі Беларускага таварыства «Радзіма». Бо спраў гэтых сабралася шмат, бо недзе далёка-далёка ў чужых краях людзі, верныя бацькоўскай зямлі, чакаюць спагады і дапамогі.

Гэта быў апошні дзень яго нараджэння, які Рыгор Раманавіч адзначаў сярод сваіх блізкіх, сяброў, таварышаў па працы. Праз два месяцы мы стаялі ў скрусе на сцэне Дома літаратара ля труны з яго целам, углядаліся ў такія знаёмыя, але ўжо астылыя навек рысы дарагога нам аблічча і не маглі, не хацелі паверыць, што «дзядзькі Рыгора» больш няма сярод жывых, што ён назаўсёды адходзіць ад нас, пакідаючы па сабе толькі памяць.

Але тады да гэтага рубікона, які накіравана перайсці кожнаму чалавеку, Рыгору Раманавічу заставалася яшчэ некалькі дзесяткаў дзён. Поўны жыццёвых турбот і звычайных чалавечых мар аб будучым, пераступіў ён парог свайго восемдзят шостага года. Мы, прадстаўнікі Беларускага таварыства «Радзіма», прыйшлі ад шчырага сэрца павіншаваць свайго старшыню, прынеслі з сабой пісьмы ад нашых суайчыннікаў з-за мяжы. Пад клепатлівы перастук нажоў ды вясёлы перазвон каструль, што даносіліся прыглушана з кухні, мы неўпрыкмет прагаварылі нешта каля дзвюх гадзін. Глянулі ўпотаі на гадзіннік і схамянуліся. Ведаючы, у якім стане Рыгор Раманавіч, сталі збірацца дадому, але ён, на дзіва бадзёры і ажылуны ў той дзень, пачаў нас утрымліваць, угаворваць, каб не спяшаліся. У яго яшчэ было шмат пытанняў да нас, яму пра многае хацелася пагаварыць, аб многім выказаць сваё меркаванне.

— Значыць, чытаюць нашы кніжкі? — нібы падсумоўваючы тое, пра што гаварылі, сказаў Рыгор Раманавіч, кінучы позірк на пісьмы, што мы яму прынеслі.

А ў тых пісьмах якраз нашы землякі дзякавалі за «Голас Радзімы», які прыносіць ім штодзень весткі з Беларусі, выказвалі свае думкі і заўвагі наконт брашур, што выдаюцца рэдакцыяй, прасілі дасылаць ім больш кніг па розных праблемах, а найбольш — ваенныя мемуары.

«Гэта нам патрэбна, каб «прыперці тутэйшых цвердалобых» патрыётаў, — паведамляў

адзін з аўтараў пісьма, які жыў у Амерыцы. — Яны тут даказваюць, што вайну супраць Гітлера выйгралі амерыканцы ды іх саюзнікі, а Савецкі Саюз, выходзіць па-іхняму, сядзеў, склаўшы рукі ды чакаў таго Другога фронту...»

— Чытаюць, Рыгор Раманавіч, і просяць прысылаць больш. Асабліва пра вайну цікавацца, пра партызан...»

— Гэта добра, будуць ведаць праўду пра нас... Гэта патрэбна... І, кажэце, песні нашы спяваюць?

— І песні — таксама. Ды не толькі старыя, што павыязджа-



лі да нас ці на нашай памяці. Іх дзеці, якія нарадзіліся там і мовы беларускай не ведаюць, любяць нашы «Ручнікі» ці «Лявоніху». А як «Бульбу» ды польку «Янку» танцуюць!..

— Гэта ж вельмі добра! Значыць, не выракаюцца свайго славянскага паходжання... А ці пішуць тыя дзеткі з Канады, што пазалетась былі ў піянерскім лагеры?

— А як жа, Рыгор Раманавіч, пішуць. Каб вы ведалі, як ім сніцца Зялёны Бор, піянерская лінейка, сябры, якіх займелі тут, пад Мінскам!.. Усе хочучы, каб на лета зноў прыехаць да нас.

— Вось змацуюся крыху, збяромся ў Таварыстве ды парамся... Хутчэй бы настаў гэты час! Засядзеўся ўжо я. Вы сабе не ўяўляеце, як хочацца дарвацца да жывой справы!..

Беларускае таварыства па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом было такім жа дзецішчам Рыгора Раманавіча Шырмы, як Саюз кампазітараў, якім ён кіраваў да апошняга дзён свайго жыцця, як Саюз пісьменнікаў, да якога ён належаў, як харавая капэла, якой ён прысвядзіў лепшыя свае гады і аддаў сваю душу творцы. Таварыства было арганізавана ў 1964 годзе па ініцыятыве шматлікіх грамадскіх арганізацый рэспублікі (з 1976 года — Беларускае таварыства

«Радзіма»), а Рыгор Раманавіч Шырма быў абраны старшынёй яго прэзідыума. Чатырнаццаць год дзейнасці Таварыства былі непарывна звязаны з яго імем. Але ж да Таварыства быў яшчэ Савецкі камітэт за вяртанне на Радзіму, членам якога з'яўляўся Рыгор Раманавіч Шырма, потым была Беларуска секцыя Камітэта, якую ён узначальваў як яе старшыня.

Савецкі камітэт за вяртанне на Радзіму арганізаваўся на пачатку 1955 года. Тады група відных грамадскіх дзеячаў — прадстаўнікоў розных рэспублік Савецкага Саюза, а таксама



былых удзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны — звярнулася да Савецкага ўрада з просьбай дазволіць стварыць добраахвотны Камітэт для садзейнічання патрыятычнаму руху за вяртанне на Радзіму нашых грамадзян, якіх раскідала па ўсім свеце, чые душы і лёс пакалечыла вайна. Такі дазвол быў атрыман. А ў хуткім часе членам гэтага Камітэта ад Беларусі быў абраны Рыгор Раманавіч Шырма.

Чалавек вялікага сэрца і чуйнай душы, высакароднай натуры і вострага розуму, чалавек, які спазнаў цану сацыяльнай несправядлівасці і цяжар нацыянальнага прыніжэння ў гады дэвальюцыйнай Расіі і ў змрочны час санацыйнай Польшчы, чалавек, які з вялікім бо-лем успрымаў эміграцыю соцень тысяч сваіх землякоў з агалельных вёсак і бедных мястэчкаў Заходняй Беларусі ў Аргенціну, Бразілію, Канаду, Злучаныя Штаты Амерыкі, Рыгор Раманавіч быў незаменным на гэтай грамадскай пасадзе. Ён, як ніхто іншы,разумеў імкненні і ваганні людзей, адарваных ад Радзімы, і хацеў ім дапамагчы зноў мець яе: каму вярнуцца да роднай хаты, да сваёй сям'і, каму (хто не меў магчымасці вярнуцца) умацаваць у сэрцы любоў да сваёй старонкі, не згубіць сябе як асобу, як часцінку свайго на-

рода ў чужародным, глухім да цябе людскім моры.

Тысячы беларусаў, якія вярнуліся ў пасляваенныя гады на сваю зямлю з лагераў для так званых «перамешчаных асоб» у Заходняй Германіі, з шахцёрскіх пасёлкаў у Францыі, з джунгляў і трушчоб Аргенціны, сёння глыбока ўдзячны Рыгору Раманавічу. Яны зноў адчуваюць сябе шчаслівымі, бо атрымалі самае дарагое і святое для кожнага з нас — Радзіму. Яны цяпер — поўнапраўныя яе грамадзяне, будаўнікі новага грамадства сацыяльнай справядлівасці. Асабліва радуецца яны за сваіх дзяцей, якіх за мяжой чакаў лёс грамадзян «ніжэйшага гатунку». Кампазітар Сяргей Картэц, кандыдат медыцынскіх навук Сяргей Ціхан, выкладчык Мінскага педагагічнага інстытута замежных моў Дзмітрый Акулік, інжынер Мікалай Хрышчановіч і дзесяткі іншых дзяцей рээмігрантаў тут, на зямлі бацькоў, знайшлі сваю шчасную долю, сталі вядомымі і паважанымі людзьмі.

Сотні тысяч нашых суайчыннікаў, якія сёння жывуць на амерыканскім і еўрапейскім кантынентах, у Аўстраліі ці Новай Зеландыі, шануюць памяць вялікага патрыёта Рыгора Раманавіча Шырмы, бо ён дапамог ім умацаваць духоўныя вузлы з Радзімай, пранесці яе вобраз праз усё жыццё, навучыць сваіх дзяцей, ужо народжаных у чужым краі, любві і павазе да Бацькаўшчыны, бераччы ад брудных думак, слоў і ўчынкаў ворагаў, якія хацелі ўзняславіць Савецкую краіну, светлае і гордае імя яе.

У пачатку 1960 года дэпутат Вярхоўнага Савета БССР, народны артыст СССР Рыгор Шырма разам з паэтам Максімам Тачкам звярнуліся да ўрада БССР з просьбай дазволіць стварыць у рэспубліцы Беларуска секцыю за вяртанне на Радзіму і развіццё культурных сувязей з суайчыннікамі. Урад Савецкай Беларусі даў такі дазвол, а Рыгор Раманавіч Шырма быў абраны старшынёй Беларуска секцыі. Яна стала па сутнасці тым духоўным цэнтрам, вакол якога аб'ядналіся ўсе здаровыя патрыятычныя сілы нашай эміграцыі. Яна дапамагала суайчыннікам, што жывуць па-за межамі Бацькаўшчыны, быць пастаянна ў курсе тых вялікіх здзяйсненняў, якія адбываліся на іх Радзіме, жыць яе жыццём, ствараць свае патрыятычныя арганізацыі, школы роднай мовы, бібліятэкі, зберагаць культуру і традыцыі свайго народа і прапагандаваць іх сярод іншых народаў.

Вацлаў МАЦКЕВІЧ. [Заканчэнне ў наступных нумары].

— А як вам жывецца цяпер, пасля вяртання дадому?

— Цяпер, бадай, прыйшоў радасны час у маім жыцці. Я, як і ўсе эмігранты, хто любіць свой край, заўсёды марыў вярнуцца, імкнуўся да гэтага. І вось я тут, дома, сярод родных і блізкіх людзей. Жыць на Радзіме — гэта вялікае шчасце. Расхваляваўшыся, Фёдар Лукіч устаў і захапіў па пакоі. Затым, нібы нешта ўспомніўшы, падышоў да ніжняй паліцы і дастаў стары тоўсты альбом з фатаграфіямі.

— Тут усё мае жыццё. — Растлумачыў ён.

Першую старонку займаў вялікі партрэт знаёмага нам з дзяцінства і дарагога чалавека.

— Вось бачыце, першы мяне ў альбоме Ленін, — з гонарам сказаў Фёдар Лукіч. — З ім звязана жыццё майго народа і ў многім мае ўласнае. Калі б не адбылася рэвалюцыя, я і мае сваякі так і засталіся б на ўсё жыццё беднякамі.

Вось здымак — сям'я Леванюкоў у 1915 годзе. Праз некалькі месяцаў малады Фёдар пайшоў на фронт першай

сусветнай вайны. Там пазнаёміўся з бальшавікамі, з ідэямі Леніна. Праз год яго раніла, Фёдар трапіў у ваенны шпіталь. Тут ён і даведаўся, што ў Расіі адбылася рэвалюцыя. Погом добраахвотнікам уступіў у Чырвоную Армію. Удзельнічаў у многіх баях, браў Царыцын. Зноў раненне. Яго адпраўляюць на лячэнне ў родныя месцы ў Беларусь. І тут давялося павяваць, цяпер ужо з белапаллякамі.

Чырвоная Армія наступала. Фёдар яшчэ не зусім аправіўся пасля ранення, таму знаходзіўся ў абозе. З-за асенняга бездарожжа абоз моцна адстаў ад асноўных частей, і ў гэты час напала варожая кавалерыя. Толькі цудам Фёдару Леванюку ўдалося пазбегнуць смерці. Ён дабраўся да Кобрына, які ўжо заняў белапаллякі. У Фёдара яшчэ захаваліся дакументы аб тым, што ён служыў у царскай арміі, і паліцыя больш не чапала яго. Здавалася б, можна было падпарадкавацца новай уладзе і жыць спакойна, але Фёдар Леванюк ужо паспеў многае пабачыць і адмовіцца ад сваіх перакананняў не мог. Ён

заўсёды выступаў за правы беларускіх сялян, свайго народа. За гэта яго праследвалі, арыштоўвалі. Дайшло да таго, што пільсуднікі адкрыта гаабяцалі яго забіць. Тады і вырашылі на сямейным савеце, што яму трэба выехаць адсюль. Яго прашэнне аб пераездзе ў Савецкую Расію адхілілі. Можна было выехаць толькі ў Лацінскую Амерыку. 26 лістапада 1929 года Фёдар Леванюк развітаўся з роднымі і адправіўся ва Уругвай.

Такіх, як ён, эмігрантаў з заходніх абласцей Беларусі і Украіны, там аказалася ня-мала. Неўзабаве прагрэсіўна настроеныя суайчыннікі стварылі сваю Беларуска-Украінскую арганізацыю. Фёдар Леванюк з самага пачатку стаў яе актыўным членам. Потым па розных прычынах арганізацыя закрывалася, зноў узнікала пад новай назвай, але сутнасць заставалася тая ж. Эмігранты-славяне з радасцю віталі вялікія перамены, што адбываліся на іх роднай зямлі, стараліся падтрымліваць сувязь з Радзімай. Калі пачалася Вялікая Айчынная вайна, Фёдар Леванюк стаў адным з арганізатараў і ак-

тывістаў брыгады дапамогі Расіі імя Варашылава. Брыгада збірала медыкаменты, прадукты, абутак і адзенне, грошы і адпраўляла іх у Савецкі Саюз.

З ваенных гадоў яму асабліва запомніўся 1944. Савецкія войскі агрымлівалі на фронце адну перамогу за адной. Суайчыннікі з гордасцю гаварылі аб сваёй магутнай Радзіме, радаваліся поспехам нашай арміі. А ў Фёдара Леванюка радасць была асаблівай. Якраз у гэты час ён сам стаў грамадзянінам Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, зноў набыў сваю Радзіму.

Да самага ад'езду ў Беларусь Фёдар Лукіч быў актывістам прагрэсіўных арганізацый суайчыннікаў, карэспандэнтам газеты землякоў «Родной голос» ва Уругвай. У 1965 годзе па запрашэнню таварыства «Родина» ён упершыню прыехаў у нашу краіну, пабыў у Брэсце, Кобрыне, сустрэўся з роднымі. З таго часу думка вярнуцца сюды ўжо не пакідала яго. І вось шматгадовая мара збылася.

Фёдар Лукіч адкрыў апошнюю старонку альбома.

— Апошні здымак. Сябры з Монтэвідэо праводзяць мяне на Радзіму.

— Сябры не забываюць вас?

— Вядома, не, — усміхнуўся Фёдар Лукіч. — Пішуць. Пытаюцца, як жыву. Мне самому цяпер даводзіцца шмат пісаць, каб паспець адказаць на іх пісьмы.

— За тры месяцы, напэўна, паспелі ўбачыць многае?

— Так. Ужо з'ездзіў у Кобрын, пабываў у многіх вёсках у сваякоў. У нас была вялікая сям'я, і цяпер у мяне родныя па ўсёй Брэстчыне. Пакуль яшчэ не паспеў з усімі пабачыцца, але абавязкова наведваю. Кожны дзень хаджу гуляць па Брэсту. Іншы раз думаю, што гэта зусім не той горад, які я бачыў у 1965-м годзе. Я ўжо не кажу аб тых часах, калі быў тут у грамадзянскую вайну. Столькі новых вуліц, дамоў. Кобрын я таксама не пазнаў. Ну а вёскі, тыя змяніліся зусім. Аб такім жыцці сялян мы і марыць не маглі. Увогуле, не перастаю радавацца. Бо некалі ж і мне пашчасціла ваяваць за такое жыццё.

Рыгор ФАМЕНКА.

БІБЛІЕГРАФ ІГАР ЖАЛУДЗЁЎ ВЯРНУЎСЯ З НЬЮ-ЙОРКА

«Я ўдзячны лёсу...»

Пакуль я чакаю свайго будучага субсядніка ў адным з пакояў Дзяржаўнай бібліятэкі БССР, імкнуся ў думках знайсці адказ на пытанне, якое нібы папярэднічала майму тэлефоннаму званку. Чаму так вабяць і журналістаў, і чытачоў людзі, што вярнуліся з доўгай дарогі? У паўсядзённасці падобная цікаўнасць сустракаецца ў нас на кожным кроку. Калі хто па справах з'ездзіў у Маскву, быў у экспедыцыі на Урале ці зрабіў круіз вакол Еўропы, дык звоняць або завітваюць да яго не толькі родзічы і сябры, але нават знаёмыя людзі. І якое тут дзіва, здавалася б. Самі ўсе ездзяць і па краіне, і за мяжу, глядзяць па тэлебачанні пазнавальныя праграмы «Клуб кінападарожжаў» з Масквы і «Вецер вандраванняў» з Мінска, чытаюць процыму часопісаў...

Ігар Валянцінавіч уваходзіць, і ў мяне перахоплівае дых Сапраўдны шкіпер з выгляду! Хіба што пракуранай люлькі не хапае. А гаварыць мы намерваемся не пра штормы Атлантыкі ці пірацкія легенды. Ігар Жалудзёў больш чым шэсць гадоў працаваў у бібліятэцы ААН у Нью-Йорку і не так даўно вярнуўся ў Мінск.

— Ігар Валянцінавіч, скажыце, калі ласка, чым вы займаецеся цяпер?

— Працую загадчыкам аддзела рэдкай кнігі ў Дзяржаўнай бібліятэцы БССР імя У. І. Леніна. Кожны дзень маю справу з найкаштоўнейшымі скарбамі.

Ён кладзе перада мною сцігнутую кнігу. На пераліце — натуральны пергамент. Папера вельмі нязвыкла выглядае. І латынь мне не па сілах. А якія цудоўныя, выразныя гравіоры! Гарадскія пейзажы, партрэты, жанравыя сцэнікі...

— Гэта сапраўдная інкунабула, выданне 1493 года, — тлумачыць Ігар Валянцінавіч. — Каб працаваць з падобнымі кнігамі, трэба добра арыентавацца ў тагачасных мовах — латыні, старафранцузскай...

— Вы ж вучылі сучасныя замежныя мовы?

— Так, я скончыў Інстытут моў у Мінску, а ў гэты час Ленінцы якраз спатрэбіўся супрацоўнік у аддзеле замежнай літаратуры. Мяне ўзялі, і паступова я «дарос» да загадчыка аддзела. Скончыў тым часам Вышэйшыя бібліятэчныя курсы. Павучыўся крыху ў політэхнічным інстытуце.

— Скажыце, калі ласка, як вы трапілі ў бібліятэку ААН?

— Калі скажу: вельмі проста, вы ж мне не паверыце? Тады растлумачу больш падрабязна. Працуючы загадчыкам аддзела замежнай літаратуры, я меў цесныя кантакты з Беларускамі таварыствам дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі, у прыватнасці, займаўся арганізацыяй міжнародных выставак. І калі нашай рэспубліцы прапанавалі знайсці канды-

дата на атрыманне стыпендыі ЮНЕСКА ў галіне бібліятэказнаўства, спыніліся на мне. Паспрыяла веданне моў, немалы вопыт работы. І вось у верасні 1972 года я трапіў у Амерыку. Камандзіроўка мела навуковыя, навучальныя мэты. Я наведваў бібліятэкі розных універсітэтаў, спецыяльныя, галіновыя і нацыянальныя, паўтара месяца працаваў у бібліятэцы кангрэса ў Вашынгтоне. Калі я зайшоў у бібліятэку ААН у Нью-Йорку, то і падумаць не мог, што затрымаюся тут на доўга.

— Сапраўды, шэсць з паловай гадоў — тэрмін немалы. Што вы павінны былі рабіць там?

— Я ўзначальваў бібліяграфічны сектар. Меў трох памочнікаў-падначаленых. Штодзень мы праглядалі кіпу часопісаў, што прыходзілі з усяго свету, выбіралі артыкулы па тэматыцы ААН для ўключэння іх у «Бягучую бібліяграфічную інфармацыю» («Current Bibliographical Information» — CBI). Часам пісалі анатацыі. Гэтыя матэрыялы выходзілі асобнымі выпускамі 20 разоў у год тыражом 2250 экзэмпляраў. Нашай бібліяграфіяй карыстаюцца супрацоўнікі ААН і іншых міжнародных арганізацый, гэтыя выданні атрымліваюць усе дэпартаменты бібліятэкі свету. У Беларусі — гэта Ленінка.

— У вас у аддзеле працавалі людзі розных нацыянальнасцей? Як вы знаходзілі агульную мову?

— Мы проста рабілі агульную справу, за якую ўзяліся добраахвотна. Цанілі добра сумленнасць, высокую кваліфікацыю. Мне ўласціва лёгка сыходзіцца з людзьмі, адчуваць іх перавагі і загані. Таму канфліктаў у нас не ўзнікала. А супрацоўнікі ў аддзеле былі з Ірана, ЗША, Швецыі, Філіпінаў... Мяне лічылі спецыялістам па славянскіх мовах. Няблага я арыентуюся і ў іншых еўрапейскіх.

— Ваша работа абмяжоўвалася аператыўнай бібліяграфіяй?

— Не. Да розных канферэнцый ААН мы рыхтавалі галіновыя, рэтраспектыўныя спісы літаратуры. Напрыклад, сабралі, усё, што было апублікавана ў свеце за апошнія гады па ахове навакольнага асяроддзя, па марскому дну, водных рэсурсах, раззбраенню. Работы хапала. Я часам нават дадому браў гэтыя паперы. Захавалася звычка з папярэдніх гадоў. І ведаецца, кожны раз, калі я разгортваў свежы часопіс, што прыйшоў у бібліятэку ААН з Мінска, я не толькі сам з прыемнасцю яго чытаў, але і радаваўся, выпісваючы назвы артыкулаў для картатэкі. Хай ведае свет думку беларусаў!

— Ігар Валянцінавіч, а вы адкуль родом?

— З Ленінграда. Бацькі мае працавалі там інжынерамі. Калі пачалася Вялікая Айчынная

вайна, я, шаснаццацігадовы, запісаўся ў народнае апалчэнне, а бацька быў у ліку тых, хто праектаваў славутоў Дарогу жыцця. Па ёй нас з братам і маці вывезлі з блакаднага горада. Крыху акрыяўшы, я вярнуўся на фронт. Пашанцавала — на Ленінградскі. Служыў у процітанкавай артылерыі. Даваяўся да сустрэчы з саюзнікамі — амерыканцамі і канадцамі. Гэты факт маёй біяграфіі быў заўсёды вельмі даражым і гутаркаў з людзьмі заходняга свету. Я шмат ездзіў, працуючы ў Нью-Йорку. Знаёміўся з бібліятэкамі розных краін свету, часам рабіў інспектарскія праверкі.

— І ўсюды новыя знаёмствы, пытанні?

— А як жа! Было шмат сустрэч і з эмігрантамі. Асабліва часта і цёпла згадваюцца мне землякі, аб'яднаныя Араў-паркам. Вы ж ведаеце гэтае месца адпачынку ля Нью-Йорка? Яны часта запрашалі мяне на свае мерапрыемствы, я быў у іх дома, як ветэран вайны выступаў на штогадовых сходах у Дзень Перамогі. Гэтыя людзі цудоўна ставяцца да Краіны Саветаў, да нашага ладу жыцця. Іх энтузіязму можна пазайздросціць. З вялікімі цяжкасцямі, у тым ліку і фінансавымі, удаецца ім утрымліваць Араў-парк, выдаваць «Русскі голас». Але яны пераканана і паслядоўна вядуць сваю справу.

— Мне крыху няёмка пытаць у вас пра ўражанні ад замежнай рэчаіснасці. Вам, мусіць, ужо надакучыла расказваць пра гэта?

— Калі не памыляюся, Эрэнбург, вярнуўшыся з Японіі, сказаў, што праз дзень знаходжання ў чужой краіне можна пісаць кнігу, праз месяц — артыкул, а праз год — нічога. Паколькі ўсе тэрміны я перавысіў, то і ўражанняў — новых, цікавых, арыгінальных — не маю. Але ёсць тое, што ніколі не забудзецца. Вочы бяздомных беспрацоўных. Я сустракаў гэтых няшчасных людзей на вуліцах і вакзалах, у сталіцах і ў правінцыі. У позірку — адчужанасць, пустата. У чалавека наперадзе нічога няма, ніякага шанцу грамадства яму не пакінула. Калі бачыш такую трагедыю асобы, то міжволі дзякуеш лёсу, што за тваёй спіной стаіць Краіна Саветаў, лад жыцця, які спрыяе развіццю і ўзвышэнню кожнага грамадзяніна.

Мне хочацца яшчэ пра многае даведацца. Пагаварыць пра амерыканскае кіно і работу аддзела рэдкай кнігі Беларускай бібліятэкі, паслухаць расказ Ігара Валянцінавіча пра вясёлыя прыгоды на Бермудах, звязаныя з катаннем на матацыкле — ён згадаў гэта мімаходзь... Але загадчыка аддзела Ігара Жалудзёва чакаюць справы, і я развітваюся.

Валянціна ТРЫГУБОВІЧ.



У калгасе імя Леніна Ляхавіцкага раёна адкрылася музычная школа. Зараз у ёй па класу баяна, фартэпіяна і духавых інструментаў займаюцца 62 хлопчыкі і дзяўчынкі. НА ЗДЫМКУ: дырыжор М. ЖУК праводзіць заняткі в баяністкай вучыніцай 7-га класа сярэдняй школы Наташай БУРАК.

ЭКСПАЗІЦЫЯ ЛЕНІНСКІХ ВYДАННЯЎ

Адзела рэдкай кнігі Дзяржаўнай бібліятэкі БССР імя У. І. Леніна да 110-годдзя з дня нараджэння правадыра працоўных паладзіў выстаўку прыжыццёвых выданняў яго твораў.

Унікальная калекцыя адкрываецца выданнямі канца мінулага стагоддзя, сярод якіх брашура «Пратэст расійскіх сацыял-дэмакратаў», напісаная ў сямлі і выдадзеная ў Жэневе ў 1899 годзе, іншыя легальныя і нелегальныя працы. У часопісе «Заря» (Штутгарт, 1901—1902 гг.) упершыню з'явіўся артыкул, падпісаны імем «Ленін». Кнігі, часопісы, газеты, у тым ліку і поўныя комплекты газет «Искра», «Вперед», «Пролетарий» — сведкі таго часу, калі жыў і тварыў Ленін. Увагу прыцягвае і самае першае друкаванае выданне Савецкай дзяржавы — напісаная Леніным адозва Ваенна-рэвалюцыйнага камітэта пры Петраградскім Саветае рабочых і салдацкіх дэпутатаў «Да грамадзян Расіі».

Значная частка выстаўкі прысвечана паказу ленінскіх твораў, апублікаваных у Беларусі на беларускай і рускай мовах. Тут можна ўбачыць кнігі, выдадзеныя пры жыцці Леніна ў Мінску і Гомелі. Збор твораў на беларускай мове, выданне якога пачалося ў 1928 годзе, і інш.

У МІНСКУ ПОСПЕХАМ КАРЫСТАЛАСЯ ВYСТАЎКА МІХАСЯ СЕЎРУКА

ТВОРЦА З НЯСВІЖА

Ён рыхтаваўся да гэтай выстаўкі... Да выніку свайго жыцця, свайі творчасці. Рыхтаваўся старанна і спакойна, без мітусні. Сябры, калегі прыспешвалі яго. Не раз гаварылі яму, што ўжо настаў той час, калі глядач мусіць убачыць усё, што гадамі стваралася ў невяліччай майстэрні на вуліцы Садовай, 26. Ён і сам ведаў пра гэта...

І тады ў цішы свайі майстэрні вяртаўся да шматлікіх палотнаў, уважліва пераглядаў, нібы занова перажываў іх нараджэнне. Часамі падоўгу ўглядаўся ў творы, напісаныя ўжо колькі гадоў таму назад, перабіраў старыя пажоўклыя ад часу папкі, у якіх беражліва захоўваў малюнкi і накіды, лінарыты і дрэварыты. І ўсё здавалася яму, што нешта яшчэ не зроблена, нечага не хапае. А лепшы твор, які стаіць на мальберце, патрабуе яшчэ столькі работы...

Мастак разумеў адказнасць перад самім сабою, перад сваім народам, калегамі, землякамі. Ён не мог бы дараваць сабе, каб на выстаўку трапілі творы сырыя, незакончаныя. Але дзе тая мяжа, калі твор можна лічыць па-сапраўднаму завершаным, калі можаш сказаць: ты выказаўся да апошняга! У адным з лістоў да сябра-мастака Міхася Сеўрука пісаў: «Чым болей я працую над сваім творам, тым далей здаецца яго заканчэнне».

Такім ён быў — гэты надзвычай сціплы, шчыры, інтэлігентны чалавек, мастак

са старажытнага горада Нясвіжа.

Быў... Якое бязлітаснае, цяжкае слова. Якім невыносным цяжарам кладзецца яно на душу. Мастак не даўся да свайі выстаўкі. Пачатак вясны 1979 года быў апошнім у яго жыцці. Творам яго накіравана доўгае жыццё. У кожным з іх жыве вобраз гэтага сапраўднага мастака, грамадзяніна. Знешне не няяркія, яны ўражваюць і хвалююць гледача шчырацю і цеплынёй пацуючых высокім майстэрствам. І значаеш для сабе, што велькі твора зусім не вызначаецца яго памерамі. М. Сеўруку ўласцівы перш-наперш чутлы давер да гледача, імкненне данесці да яго непаўторныя, маляўнічыя вобразы нашай Бацькаўшчыны, яе веліч і хараства, абудзіць пачуццё гонару за свой родны край і слаўнае мінулае. Гэта бачым мы і ў яго шматлікіх пейзажах «Стары шлях» (1940), «Ліпы ў Альбе» (1970), у рамантычных вобразах чырвонаармейцаў і карціны «Коннікі рэвалюцыі» (1950), у шматлікіх грамадскіх краявідах роднага яму Нясвіжа.

...Успамінаецца апошняя сустрэча з мастаком. Было гэта ў пачатку мінулага года. Памятаю, тады мы, некалькі мінскіх мастакоў, шукалі ў Вільнюсе матэрыялы аб творчасці беларускага мастака Язэпа Драздовіча, маруючы наладзіць ягоную выстаўку ў Мінску. Позна ўвечары цягніком вярталіся ў дом, і нашым прыемным спадарожнікам аказаўся Мі-



Народны ансамбль песні і танца Гомельскага Палаца культуры чыгуначнікаў вось ужо на працягу некалькіх дзесяцігоддзяў радуе гледачоў высокім сцэнічным майстэрствам. НА ЗДЫМКУ: ансамбль выконвае «Лявоніху».

Фота І. ЮДАША.

Сяргей ПАНІЗНІК

ЛЮБОЎ

Аляксею ПЫСІНУ

Звяртаюся да родных, да сяброў,
да тых людзей, што смерць перамаглі,—
і слухаю пра крэўную любоў
да цяга,
да былінкі,
да зямлі...

Мой сцяг быў ратаваны ў баі,
мае былінкі вораг не стаптаў...
І помняць маладыя салаўі,
што верным сябрам
Беларусі
стаў.

Шчаслівая, зямля жывых вякоў, —
і мужнасцю, і вечнай дабрывінай.
Цяпер ідзе ў дзвор мая любоў —
і Бацькаўшчына
за яе
браней.

КАБ жа гэта хто папрасіў мяне рас-
казаць самую-самую праўдзівую
быль або самую-самую чароўную
казку... Тады я распачаў бы так...

Жылі-былі на невялікай, але і не на
малой сваёй зямлі два хлопцы. Не па-
спелі яны падрасці, як над іх Бацькаў-
шчынай навісла груганне, і яны пайшлі
на самую вялікую і страшную вайну,
якую зведаў у сваёй гісторыі іх народ.
Яны не былі вінаватымі ў тым, што вяр-
нуліся пад родныя стрэхі, а не засталі-
ся пад абеліскамі з іх Вечным полымем.
Не адступілі, а шчасліва размінуліся яны
са смерцю, і калі прайшло няяменне ад
грукутат і жаху другой сусветнай, зага-
варылі. Першы з іх — суровы і напята,
абкатаны гусеніцамі варожых танкаў, за-
гаварыў без перадыху; слова прыстаў-
лялася да слова, як патроны ў дыску:
яго маўленне рухалася сучэльнай плын-
ню, гуркатала і напіналася, як рухавік,
на мяккі трываласці...

Другі з іх загаварыў усхвалявана, з
перабоямі радка і пульсу, ацяпляючы
каляныя жорсткія зыкі перапраў і арт-
налетай вайны сваім перарывістым ды-
ханнем, каб толькі не зайлела крыніца
душы пылінамі бяспамяцтва і абыякава-
сці...

Першы аб'явіўся Беларусі Васілём Бы-

кавым, другі — Аляксеем Пысіным.
Узняўшыся з улоння народнай песні,
Аляксей Пысін як паэт набліжаўся да
чытача паступова, усім сваім жыццём
даказваючы неабходнасць з'яўлення —
як абаронцы ўсяго жывога і роднага:
мураша і матыля, чабаровага суквецця
і бярозавага лістка, хвалі і ветру, бера-
га і сцяга...

Жыццёвы і творчы лёс паэта Аляксея
Пысіна дзівосна знітананы з Радзімай,
Беларуссю. І ён ніводнага разу не схібіў,
не пераступіў клятвы: і калі выношваў

праца, а галоўнае, чатыры парогі Вя-
лікай Айчыннай — франты Калінінскі,
Ленінградскі, 1-ы і 2-і Прыбалтыйскія,
дэмабілізацыя ў 1946 годзе).

Але і ўсе наступныя 20 гадоў гэты
верш быў крэдам Аляксея Пысіна, паэ-
та, грамадзяніна. Ён толькі падмацоў-
ваўся новымі прызнаннямі:

Мой сцяг вышэй усіх няўдач,
Вышэй усіх няпраўд.
Я сам загорнуты ў кумач
Ад галавы да пят.



З любым народам мы гаворым,
І людзі паважаюць нас.

А. ПЫСІН

У ЗЯМНЫМ ВІТКУ

АЛЯКСЕЮ ПЫСІНУ — 60 ГАДОЎ

яе, і калі потым пераліў у верш «Ву-
зел» (1958 г.):

Не ведаю, якім вузлом
Навекі я прывязан
Да старых сосен за сялом,
Да яблынь, груш і вязаў;

Да кладак гладкіх,
Валуноў,
Да траў, жытоў на ўзлесках,
Да партызанскіх курганоў
І помнікаў гвардзейскіх...

Адно я знаю: гэты меч
На свеце не скуецца,
Каб мог ён вузел мой рассеч,
Не закрунуўшы сэрца.

Такія словы былі напісаны праз 20 га-
доў пасля апублікавання першага верша.
Яны ўвабралі ў сябе ўвесь папярэдні
жыццёвы паэта (вучоба і журналіцкая

І — наступная вышыня:

Дыханне і вернасць сцягам аддаём,
Становімся самі
Сцягамі.

Ідэянае і мастацкае ўзыходжанне паэ-
та Аляксея Пысіна, рост эстэтычных,
маральных крытэрыяў суправаджаліся і
такім неабходным у творчасці дзейст-
вам, як пашырэнне дэялягды, насы-
чэнне ўсяго гарызонта паэтычнага ба-
чання багатай палітрай пачуццяў, пера-
жыванняў. Такім чынам маштабнасць
мыслення развівалася ўвесь і ўшыркі.

І мы чытаем у А. Пысіна: «Тысяча
зямель перада мною і за мною тысяча
зямель...» Або: «Пакуль зямля твая
жывая, і ты — жывы». І вось выснова
спазнанай на дарогах жыцця мудрасці:
«Радзіма мая не старэе ні сонцам, ні
лесам сваім, ні травой».

Але ж Радзіма — толькі часцінка

Сусвету. І сумленне не дазваляе раз-
меньваць на дробязі, мімалётныя
імгненні тых гады, якія павінны пры-
свячацца службе Радзіме — яе дню сён-
няшняму, дню заўтрашняму, вечнасці. У
пакутах натхнёнай работы выпрацоўва-
лася наступная пысінская выснова:

Плаўна кружыцца наша планета
Пад наведзеным промнем касым.
Усё, што пройдзена, усё,
што прапета,—
У вітку засталася зямным.

Народнае ўспрымання жыцця, смерці,
чалавечага прызначэння — вось галоў-
ная якасць сённяшняга Пысіна-творцы.
Кожнаму перажыванню паэта, кожнай
яго зямной турбоце шчыра верыцца, бо
ён ніводнага разу не скампраметаваў
сябе няшчырым словам, двуруднай па-
ставай, хітрай абяцанкай.

Праўдзівы бой вядзе сумленне,
Ваюе сэрца не без страт.
І, можа, у гэтым абнаўленне
Усіх подзвігаў, былы салдат!

Калі які-небудзь крытык і знаходзіў у
А. Пысіна расслаблены радок, невыраз-
ны вобраз, то ніхто не папракне гэтага
паэта ў тым, што падаў нам фальшываю
думку, прыдуманым радок, спекуляваў
на тэме... Як у самаачышчэнні абнаўля-
ецца жывая вада, так і кожны сапраўд-
ны, арганічны паэт штодзённа пераплаў-
ляе сябе на горане душэўнага агню,
змагаючыся за ўсё святое і велічнае ў
Чалавеку. Менавіта такім паэтам з'яў-
ляецца Аляксей Пысін, які за 60 гадоў
свайго жыцця, магчыма, і не закончыў
гэтую пераплаўку самаўдасканалення,
але многае з таго, што паспеў стварыць,
уваходзіць у залаты запас нашай нацыя-
нальнай культуры.

Шасцідзесятая вясна прыносіць паэту
новы вырай суровых і пшчотных слоў.
І як шпак па вяртанні на родную галін-
ку адухоўленым спевам пазначае перад
іншым птаствам межы свайго птушы-
нага ўладання, так і паэт шчырай песняй
акрэслівае перад іншымі народамі грані-
цы свайго паэтычнага мацерыка. Вось
чаму і верыцца, што па пысінскіх рад-
ках шматлікія чытачы, далёкія і блізкія,
акрэсліць для сябе многія неспазнаныя
раней «белыя» лініі адкрытага на нашай
планеце ў даўніх вяках мацерыка, імя
якому — Беларусь.

С. ПАПАР.

хась Канстанцінавіч. Нас ці-
кавіла ўсё, мы лавілі кожнае
ягонае слова.

І кароткім тады здаўся
пыха да Мінска. Аб чым
толькі ні влалася гамонка! А
перад усім найважнейшае —
аб яго жыцці, творчым лёсе.

Міхась Сеўрук, як Пётра
Сергіевіч і Язэп Драздовіч,
належаў да таго пакалення
мастакоў, фарміраванне якіх
праходзіла ў час рэвалюцыйна-
нага руху ў Заходняй Бела-
русі, у барацьбе супраць
польскай санацыі.

Сын беларуса-чыгуначні-
ка, ён нарадзіўся 27 лютага
1905 года ў Варшаве. Сям'я,
як кажуць, увесь час была
на колах. Напачатку мален-
ства будучага мастака прахо-
дзіла ў Брэсце. Затым — у
Нясвіжы, горадзе, дзе М.
Сеўрук прахрыў большую част-
ку свайго жыцця. Тут жа
атрымаў першапачатковую
адукацыю ў гімназіі.

У 1926 годзе паступіў на
мастацкі факультэт Віленска-
га ўніверсітэта. У той час
ўніверсітэт, яго мастацкі фа-
культэт, адгрываў выключна
важную ролю ў развіцці
беларускай мастацкай адука-
цыі. Успамінаючы сваіх пе-
дагагаў, Міхась Канстанці-
навіч у першую чаргу рас-
казваў пра славагата Ферды-
нанда Рушчыца — таленаві-
тага жывапісца, цікавага ча-
лавека, праз усю творчасць
якога праходзілі матывы бе-
ларускай прыроды. Раман-
тычныя вобразы палотнаў
Ф. Рушчыца захаплялі мала-
дога мастака. Яны былі бліз-
кія яшчэ і таму, што больш-
шая частка іх нарадзілася
тут, на Беларусі, у маёнтку
Багданаў, што на Ашмян-
шчыне.

Вучоба ў прафесара Лю-
даміра Сляндзінскага, пасля-
доўніка класіцызму, спрыя-
ла ўдасканаленню пластыкі
твораў маладога мастака.
Кампазіцыя якіх вызначала-
ся рацыяналістычнай ясна-

сцю, строгай ураўнаважана-
сцю і завершанасцю.

Пасля заканчэння Вілен-
скага ўніверсітэта М. Сеўрук
актыўна ўдзельнічае ў ма-
стацкім жыцці Заходняй Бела-
русі. Як і яго сябры-па-
плечнікі П. Сергіевіч, Я. Дра-
здовіч, Я. Горыд, ён увесь
талант аддае на карысць
свайго народа, служэнню яго
ідэалам.

У 1936 годзе М. Сеўрук
афармляе першы зборнік
вершаў М. Танка «На эта-
пах». Рэвалюцыйныя, востра-
палітычныя вершы М. Танка
натхнілі мастака на своса-
сцівае рашэнне вокладкі, ча-
го не маглі дараваць польскія
ўлады, і ў хуткім часе
зборнік быў канфіскаваны.
Сапраўды, вокладка на той
час успрымалася як палітыч-
ны плакат. Няўмольны жаў-
нерскі штык як сімвал чужой
варожай сілы, жорсткасці і
гвалту перасек воклад-
ку амаль па ўсёй дыяганалі,
перакрэсліў малюнак вяско-
вай дарогі, маўклівых хат і
палаткаў. Гэту варожую сі-
лу адчуў на сабе М. Сеўрук,
калі трапіў у рукі польскай
дэфензвы за распаўсюджван-
не рэвалюцыйных лістовак.
Больш за два месяцы мастак
са сваім бацькам прасядзеў
за жалезнымі кратамі. Ды
нягледзячы на цяжкія ўмо-
вы, ён працягвае працаваць.
У тых гады з-пад пэндзля
мастака выходзіць аформле-

ная ім вокладка літаратурна-
га часопіса «Калоссе», збор-
ніка «Наша песня» (рэперту-
ар беларускага хору Р. Шыр-
мы). Вобраз беларускай жан-
чыны-жніцкі стаў асновай
афармлення часопіса і збор-
ніка. Дарэчы, праз усю твор-
часць М. Сеўрука праходзіць
гэта замілаванне перад жня-
цём, жанчынай-працаўніцай —
сімвалам жыцця і дабрабы-
ту.

...І вось у Палацы маста-
цтва 5 сакавіка ўпершыню
адбыўся шырокі паказ твор-
часці Міхася Сеўрука. Залы
першага паверха не змаглі
ўмясціць усёй творчай спад-
чыны мастака. І ўсё ж 80
жывапісных палотнаў і больш
за 200 графічных твораў да-
юць поўнае ўяўленне аб яго
творчасці і таленце. На ўра-
чыстым адкрыцці выстаўкі
прагучалі цёплыя прамовы
тых, каму асабліва дарагія
і блізкія імя і справа вы-
датнага майстра з Нясвіжа.
Шчыра і ўсхвалявана ска-
заў пра яго народны паэт Бе-
ларусі М. Танк. Успамінамі
пра мастака падзяліўся на-
родны артыст СССР Г. Ціто-
віч: «Сваім разуменнем жы-
вапісу я абавязаны перш за
ўсё Міхасю Сеўруку. Разам
з ім прыходзілася дужа ча-
ста падарожнічаць па Бела-
русі. Я — у пошуках народ-
ных песняў, мелодый; Мі-
хась — матываў родных
краявідаў. І працавалася як

ніколі. Дужа цікава было на-
зіраць мне і здзіўляцца, як
гэта Міхасю ўдаецца пера-
даць тонкі настрой нашай
прыроды, яе няўлоўную ме-
лодыю. Калі я глядзеў на яго
краявіды залацістага жытнё-
вага поля, мне здавалася на-
ват, што я чую жніўныя спе-
вы нашых беларускіх жан-
чын».

Яго «Жніво» — гэта свое-
асаблівы гімн свайму наро-
ду, гэта і паэтычная песня
беларускай жанчыны — ма-
донне з дзіцем. Стрыманы,
залацісты каларыт карціны
стварае хвалоючы настрой
велічы, унутранай раўнавагі,
чалавечай годнасці, прыга-
жосці. Карціна, напісаная ў
1937 годзе, да самых апош-
ніх дзён знаходзілася ў май-
стэрні мастака. Гэта, безум-
оўна, шэдэўр, які займае
пачэснае месца ў беларускім
выяўленчым мастацтве.

Свае пачуцці мастак не
мог умясціць толькі ў жы-
вапісу ці ў адным якім-не-
будзь жанры. Ён знаходзіў і
выказаў сябе ў медзьярыце і
дрэварыце, у выдатных гра-
фічных замалёўках, трапных
накідах з прыроды. Аднолька-
ва захапляўся і партрэтамі, і
нацюрморам, і краявідам.
На выстаўцы глядачы маглі

бачыць «Групавы партрэт
дзяцей», напісаны ў 1920
годзе. «Партрэт маці»
(1962 г.), цікавую кампазі-
цыю «Стрыжка авечак»
(1939 г.), «Успаміны»
(1976 г.), шмат выдатных на-
цюрмортаў.

Хочацца асобна сказаць
пра ягоныя эскізы, выкана-
ныя алеймі і акварэллю. Не-
вялікія па памерах, даскана-
ныя па сваёй пластыцы, ко-
леру, яны ўспрымаюцца як
закончаныя творы («Ля сту-
дні», 1939 г., «Бег», 1930 г.,
«Уборка буракоў», 1936 г.).
М. Сеўрук пераносіў на свае
палотны блізкае і знаёмае
яму з самага дзяцінства. Та-
му ён і не імкнуўся шукаць
матывы па-за межамі свайго
Бацькаўшчыны. Не вабіла
яго экзотыка далёкіх краін.
Тут, у сябе дома, ён знахо-
дзіў крыніцу натхнення.

Як прызнанне ў любові да
мастака ўспрымаюцца словы
народнага паэта БССР М.
Танка, пакінутыя ім у кітзе
водгукаў: «Хачу сардэчна
падзякаваць усім арганізата-
рам выстаўкі твораў выдатна-
га нашага мастака Міхася
Сеўрука, які ўвесь свой та-
лент прысвяціў служэнню
свайго Радзіме, свайму наро-
ду. Яго работы з'яўляюцца
значным укладам у скарбніцу
нашай культуры, значэнне іх
цяжка пераацаніць».

Па рашэнню Міністэрства
культуры БССР і гарадскіх
улад Нясвіжа, дзе жыў і
тварыў мастак, тут будзе
адкрыта мемарыяльная май-
стэрня-музей. У гэтым праця-
ляецца сапраўдны клопат аб
багатай спадчыне мастака,
творчасць якога стала адмет-
най з'явай у жыцці нашай
рэспублікі.

Алесь МАРА,
мастак.

НА ЗДЫМКАХ: работы М. СЕУ-
РУКА «Жня» (1977 г.) і
«Стрыжка авечак» (1939 г.).





Апошні сакавічні тыдзень для савецкіх школьнікаў звычайна — вясёлае свята. Веснавыя канікулы! Дзеці выпраўляюцца ў падарожжа па славуных мясцінах, усе тэатры наладжваюць для іх дадатковыя прадстаўленні, арганізуюцца спартыўныя гульні і спаборніцтвы. Па традыцыі ў гэты ж час праводзіцца Тыдзень дзіцячай і юнацкай кнігі. У вёсках, вялікіх і малых гарадах школьнікі збіраюцца на канферэнцыі чытачоў, сустракаюцца з пісьменнікамі.

НА ЗДЫМКАХ: Тыдзень кнігі ў Мінску адкрывае пісьменнік Барыс САЧАНКА; школьнікі ў кнігарні Дома літаратараў; у мінскай школе № 30 праходзіў фестываль дружбы народаў, на які прыехалі дзеці з 12 гарадоў Савецкага Саюза.

Фота Я. КАЗЮЛІ і С. КРЫЦКАГА.

«КОТ ВУЧОНЫ» ДЗЯДЗЬКІ МІКАЛАЯ

Голас у дзядзькі Мікалая спакойны, лагодны. Гаворыць, нібыта лашчыць.

— Ну пакачайся, пакачайся, дам нешта... Кот выгінае дугой спіну, муркае, пазіраючы разумнымі зялёнымі вачыма, і раптам кладзецца на бок, пераварочваецца і зноў становіцца на лапы. Падыходзіць да гаспадара, пачынае церціся аб бот, просячы мяўканнем ганарару за выступленне.

Але дзядзька Мікалай не спяшаецца аддзякаваць артыста Праграма, на яго думку, не вычарпана.

— Малайчына, Вася, а цяпер у другі бок пакачайся, пакачайся ж, просяць цябе.

Кот некаторы час раздумвае: а ці не падманіць гаспадар зноў. А той настойліва, але спакойна паўтарае сваю просьбу. І калі, нарэшце, паказвае кавалачак мяса, кот не вытрымлівае спакусы і здаецца. Пераварочваецца зноў, але на гэты раз ужо ў другі бок, як і загадваюць.

Такія прадстаўленні ката, а дакладней кошкі па мянушцы Васіліна часта адбываюцца ў доме саўгаснага пенсіянера Мікалая Жоўткі, жыхара вілейскай вёскі Цынцавічы, што на Міншчыне. Суседзі, ды і наогул усе вяскоўцы здзіўляюцца маўляў, такога ў вёсцы ніхто не памятае, нават сівыя дзяды. Таму часта вечарамі наведваюцца да дзядзькі Мікалая, а той бавіць іх, дэманструючы майстэрства свайго гадаванца.

— Васіліна разумная, — разважліва гаворыць Мікалай Піліпавіч. А потым ужо жартам дадае: — Ды ёсць ад чаго быць разумнай. Каб вы ведалі, колькі каўбас перапала ёй за той час, пакуль навучылася выконваць мае загады пакачацца, залплюшчаць вочы, лежачы на спіне, падыходзіць да нагі. Вось і атрымліваецца: кот ласы на каўбасы.

Мікалай Піліпавіч расказвае, як сусед пазалеташняй восенню злавіў за вёскай зусім дзікае кацяня і аддаў яму.

— Доўга не давалася яно мне, але ласка ды пастаяннае заахвочванне ўзялі верх. Кошка прывыкла да мяне. А калі я заўважыў, што яна любіць пераварочвацца, гуляючы ля майго ног, пачаў прывучаць рабіць гэта па камандзе, падмацоўваючы загады ласункамі. Паступова прывучыў і да іншых трыкаў. Дарэчы, загады чужога Васіліна ніколі не выконвае. Можна паспрабаваць самі, калі ёсць жаданне.

І сапраўды, на мае каманды кошка толькі выгінае спіну, не крапаючыся з месца. А гаспадыню хаты яна слухаецца, як і гаспадара. І за гэта пастаянна атрымлівае ласунак.

Аўтар гэтых радкоў звязваўся з дырэкцыяй Дзяржаўнага цырка БССР. Адтуль паведамілі, што каты, як правіла, не паддаюцца дрэсіроўцы, але ў практыцы савецкага цырка два такія выпадкі вядомы. Паспяхова выступаюць з дрэсіраванымі катамі артысты Маскоўскага цырка клоўны Юрый Куклачоў і Валерый Мусін.

А. БАЖОК.

СПОРТ

У ВЫШЭЙШУЮ ЛІГУ

Трынаццаць гадоў назад хакеісты мінскага «Тарпеда» вымушаны былі пакінуць вышэйшую лігу. Беларускія аматары спорту жылі надзеяй, што пераход у ніжэйшы клас — справа часовая. Але ішлі гады, а хакеісты не радалі сваіх бабэльшчыкаў. Больш таго, «Тарпеда» спускалася ў айчынны хакей яшчэ на адну прыступку ніжэй — у другую лігу.

Галоўная прычына няўдач была ў тым, што каманда «Тарпеда» фарміравалася ў асноўным з прыездных ігракоў. А з імі, як вядома, працаваць трэнерам не так проста.

Цяжкімі, адным словам, аказаліся тыя гады для беларускіх хакеістаў.

Нарэшце каманду прыняў вопытны, вельмі адданы сваёй справе Віталь Стаін. Ён смела ўвёў у састаў «Дынама» (былое «Тарпеда») некалькіх беларускіх выхаванцаў. Дарэчы, сёння ў Мінску мы ўжо маем сваю базавую школу для каманды майстроў «Юнацтва». Былі прыняты і некалькі хакеістаў з іншых гарадоў краіны, якія па-сапраўднаму адданы гэтаму віду спорту. Віктар Іванавіч, трэнер каманды, знайшоў «ключ» да кожнага, змог пераканаць ігракоў у тым, што можна з такім калектывам дасягнуць многага.

Усяго адзін сезон спатрэбіўся «Дынама», каб выйсці з другой лігі ў першую. А

яшчэ тры гады — у вышэйшую. Прыемна, што ў камандзе цяпер больш дзесяці спартсменаў — беларускія хакеісты: Шапіцын, Захараў і іншыя. А калі дваццаці выхаванцаў мінскага клуба «Юнацтва» ўваходзяць у розныя зборныя каманды краіны. Гэта надзейны рэзерв, гэта будучыня беларускага хакея.

Перад пачаткам апошняга чэмпіянату краіны па хакею перад спартсменамі «Дынама» стаяла задача: увайсці ў тройку прызёраў. Вось прайшла палавіна першынства, і стала ясна, што па плячу і больш складаная задача — заняць першае месца ў сваёй лізе. «Дынама» доўгі час лідыруе. Але кожная гульня даецца камандзе нялёгка. Гэта і зразумела: супраць лідэра кожная каманда гуляе з падвойнай энергіяй. Затое з мацнейшымі калектывамі дынамаўцы гулялі з асаблівым стараннем, не дапускалі сур'ёзных зрываў.

Запомніўся заключны, рашаючы тур. Апошні перыяд сустрэчы. Хакеісты мінскага «Дынама» і спартыўнага клуба імя Урыцкага пачынаюць яго вельмі асцярожна. Гэта зразумела: на табло — 3:1 на карысць беларускіх спартсменаў, лік няўстойлівы. Ёсць яшчэ магчымасць у канцаў зраўняць яго і нават выйсці наперад. Але ўсё скончылася для мінчан добра. Гульня фінальны восток судзі міжнароднай катэгорыі Віктара Дамброўскага, які абья-

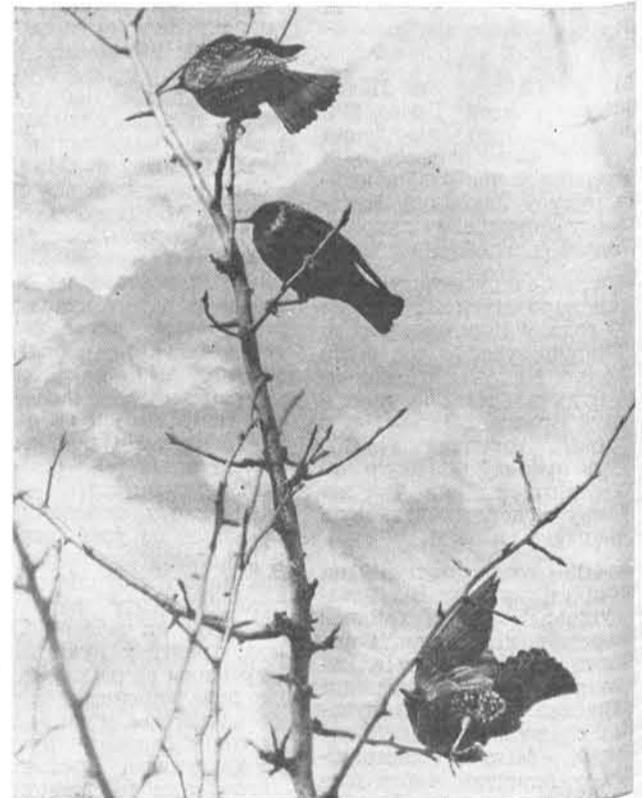
сціў аб заканчэнні сустрэчы. Беларускія хакеісты заваявалі права ў будучым сезоне выступаць у вышэйшай лізе. Заваявалі ў вострай барацьбе з камандамі «Салават Юлаеў» з Уфы і саратаўскім «Крышталём». Наперадзе іх чакаюць нялёгкае сустрэчы з вядомымі ўсяму хакейнаму свету камандамі ЦСКА, маскоўскім «Дынама», «Спартак» і іншымі.

Адной гульні хапіла баскетбалістам мінскага «Гарызонт», каб заваяваць пуцёчку таксама ў вышэйшую лігу. У заключным туры беларускія спартсменкі ў першы ж дзень атрымалі перамогу над дынамаўкамі з Валгаграда. Лік сустрэчы — 87:86.

Пасля гэтага ў «родных сценах» мінчанкі адолелі спартсменак фрунзенскага «Будаўніка», сімферопальскі «Спартак».

Цяжэйшым быў крок у вышэйшую лігу ў валейбалістак мінскай «Іскры». У другім туры ў беларускіх спартсменак было адно паражэнне. І толькі вялікая воля да перамогі ў заключных іграх памагла ім дасягнуць запаветнай мэты. «Іскра» набрала чатыры ачкі з пяці магчымых і аказалася недасягальнай для галоўных прэтэндэнтаў — новасібірскага «Кіраўца» і рыжскай «Аўроры».

Яўген ТУРАЙКЕВІЧ.



Шпакі прыляцелі.

Фота В. САСНОУСКАГА.

З народнага гумару

ЖАБРАК. Прашу ласкі, пані, даць мне што-небудзь з'есці.
— ПАНІ. Пачакай крыху, зараз прыйдзе мой муж.

ЖАБРАК. Дзякую, я лодзей не ем.

Суседкі пасварыліся, і Акуліна дала Агаце дулю. Агата падала ў суд. Але не «падмазала». Суддзя сказаў:

— За дулю не судзім.

— Ага, не судзіце... То на ж

і табе, пане суддзя, на і табе, падсудак! — абдзяліла Агата ўвесь суд здаравеннай дуляй і пайшла дамоў.

Пытаецца малы Панас у бацькі:

— Татка, а татка, чаму гэтыя пань ўсё збожжа за граніцу вывозяць, а чым жа мы будзем карміцца, як свайго не стане?

— А ці ж не чуў, як ксёндз

у касцёле казаў: «Прывыкайце, дзеткі, жыць святым духам».

Старэнькі попik напракаў дзячка:

— Як табе не сорам на матаролеры раскатваць. Сам Хрыстос на асле ездзіў і нам завяшчай.

— Бяда, святы айцец, — апраўдваўся дзяк, — аслоў з кожным годам усё меншае.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 603